

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA HENRIKA SAUGMANDSGORA ĒES
[HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 15. jūlijā¹

Lieta C-160/20

*Stichting Rookpreventie Jeugd,
Stichting Inspire2live,
Rode Kruis Ziekenhuis BV,
Stichting ClaudicatioNet,
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde,
Nederlandse Vereniging voor Verzekeringsgeneeskunde,
Accare, Stichting Universitaire en Algemene Kinder- en Jeugdpsychiatrie Noord-Nederland,
Vereniging Praktijkhoudende Huisartsen,
Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose,
Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties,
Nederlandse Vereniging Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde,
Nederlandse Vereniging voor Cardiologie,
Koepel van Artsen Maatschappij en Gezondheid,
Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde,
Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde,
College van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam
pret
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
piedaloties
Vereniging Nederlandse Sigaretten- en Kerftabakfabrikanten (VSK)*

(*rechtbank Rotterdam* (Roterdamas tiesa, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tabakas izstrādājumu ražošana, noformēšana un pārdošana – Direktīva 2014/40/ES – Cigaretēs ar filtru – Maksimālie emisiju līmeņi – 4. panta 1. punkts – Darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisiju mērīšanas metode, pamatojoties uz ISO standartiem – Šo standartu saturs nepublicēšana *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* – Prasības attiecībā uz publicēšanu – LESD 297. panta 1. punkta trešā daļa – Piekļuves nosacījumi minēto standartu saturam – Brīvas piekļuves princips

¹ Oriģinālvaloda – franču.

I. Ievads

1. Vai Savienības likumdevējs savos pieņemtajos legislatīvajos aktos var atsaukties uz starptautiskajiem standartiem, ko izstrādājusi privāta organizācija (šajā gadījumā – ISO standarti²), nublicējot to saturu *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, kā arī neparedzot Eiropas Savienības pilsoņiem tiešu un bezmaksas piekļuvi šim saturam, ņemot vērā, ka šie standarti ir pieejami šajā organizācijā, samaksājot atlīdzību par autortiesībām, uz kurām tā atsaucas?

2. Tāds būtībā ir viens no jautājumiem, kurus uzdevusi *rechtbank Rotterdam* (Roterdamas tiesa, Nīderlande) un uz kuriem Tiesa tiek lūgta atbildēt šajā lietā.

3. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir iesniegts tiesvedībā starp *Stichting Rookpreventie Jeugd* (Fonds tabakas atkarības novēršanai jauniešu vidū, Nīderlande; turpmāk tekstā – “*Stichting*”) un piecpadsmit citām vienībām (turpmāk tekstā kopā – “prasītāji pamatlietā”) un *Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport* (veselības aizsardzības, labklājības un sporta valsts sekretārs, Nīderlande; turpmāk tekstā – “*staatssecretaris*”).

4. Šajā kontekstā iesniedzējtiesa konkrētāk vēlas noskaidrot, vai *piekļuves nosacījumi ISO* standartu saturam, kas minēti Direktīvas 2014/40/ES³ 4. panta 1. punktā, kurā ir paredzēta darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisiju mērīšanas metode cigaretēs ar filtru, atbilst LESD 297. panta 1. punkta trešajā daļā paredzētajām publicēšanas prasībām⁴ un pārskatāmības principam, kas tostarp ir šīs tiesību normas pamatā.

5. Sava izklāsta beigās ierosināšu Tiesai nospriest, ka LESD 297. panta 1. punkta trešajā daļā nav prasīts, lai attiecīgo ISO standartu saturs tiktu publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*. Turklāt norādišu iemeslus, kuru dēļ uzskatu, ka *piekļuves nosacījumi* šo standartu saturam nav pretrunā vispārējiem principiem, kuri ir pausti šajā tiesību normā.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Regula (EK) Nr. 1049/2001

6. Regulas (EK) Nr. 1049/2001⁵ 12. pantā ir paredzēts:

“1. Iestādes, ciktāl iespējams, nodrošina dokumentu publiskumu elektroniskā veidā vai izmantojot reģistru saskaņā ar attiecīgās iestādes noteikumiem.

² Proti, *International Organization for Standardization* (Starptautiskā Standartizācijas organizācija, ISO) izstrādātie standarti. Šo nevalstisko organizāciju, kuras juridiskā adrese ir Ženēvā (Šveice), veido valsts standartizācijas iestāžu tīkls, kurā tostarp ir pārstāvētas visas dalībvalstis (tās pārstāv katras dalībvalsts struktūra). ISO ir privāta vienība, kuras līdzekļus veido tās biedru iemaksas un dalības maksas, publikāciju pārdošana, pakalpojumu pārdošana un iespējamās ziedotāju iemaksas (skat. 21.1. pantu ISO statūtos, kas ir pieejami šādā tīmekļvietnē: <https://www.iso.org/fr/publication/PUB100322.html>).

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2014. gada 3. aprīlis) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK (OV 2014, L 127, 1. lpp.).

⁴ No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai arī to, vai attiecīgo ISO standartu nepublicēšana atbilst Padomes Regulai (ES) Nr. 216/2013 (2013. gada 7. marts) par *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* elektronisko publikāciju (OV 2013, L 69, 1. lpp.). Jau šobrīd uzsvēršu, ka šī regula man nešķiet nozīmīga saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Minētajā regulā nav ietverta norāde, kuras mērķis būtu izskaidrot, kādi dokumenti ir jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2001. gada 30. maijs) par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV 2001, L 145, 43. lpp.).

2. Saskaņā ar 4. un 9. pantu tieši pieejamiem jo īpaši ir jābūt likumdošanas dokumentiem, tas ir, dokumentiem, kas izdoti vai saņemti tādu tiesību aktu pieņemšanas procedūras laikā, kas dalībvalstīs vai dalībvalstīm ir juridiski saistoši.

[..]”

7. Saskaņā ar šīs regulas 4. panta 2. punktu:

“Iestādes var atteikt piekļuvi dokumentam, ja iepazīšanās ar to var kaitēt:

- fiziskas vai juridiskas personas komerciālo interešu, tostarp intelektuālā īpašuma, aizsardzībai,
- [..].”

B. Regula (ES) Nr. 1025/2012

8. Regulas (ES) Nr. 1025/2012⁶ 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Valstu standartizācijas iestādes veicina un sekmē MVU piekļuvi standartiem un standartu izstrādes procesiem, lai panāktu augstāku dalības līmeni standartizācijas sistēmā, piemēram:

[..]

- c) nodrošinot bezmaksas pieeju vai nosakot īpašas likmes dalībai standartizācijas darbībās;
- d) nodrošinot bezmaksas pieeju standartu projektiem;
- e) savās tīmekļa vietnēs publicējot standartu kopsavilkumus, kas pieejami bez maksas;

[..].”

9. Saskaņā ar šīs regulas 10. panta 6. punktu:

“Ja saskaņots standarts atbilst tām prasībām, uz kurām tas attiecas un kuras ir izklāstītas attiecīgajos Savienības saskaņošanas tiesību aktos, Komisija atsauci uz šādu saskaņotu standartu nekavējoties publicē [*Oficiālajā Vēstnesī*] vai citā veidā saskaņā ar nosacījumiem, kas izklāstīti attiecīgajā Savienības saskaņošanas tiesību aktā.”

C. Direktīva 2014/40

10. Direktīvas 2014/40 11. apsvērumā ir noteikts:

“Mērot darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda saturu cigaretēs (turpmāk “emisiju līmeņi”), būtu jāatsaucas uz attiecīgajiem starptautiski atzītajiem ISO standartiem.[..]”

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2012. gada 25. oktobris) par Eiropas standartizāciju, ar ko groza Padomes Direktīvas 89/686/EEK un 93/15/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/9/EK, 94/25/EK, 95/16/EK, 97/23/EK, 98/34/EK, 2004/22/EK, 2007/23/EK, 2009/23/EK un 2009/105/EK un ar ko atceļ Padomes Lēmumu 87/95/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1673/2006/EK (OV 2012, L 316, 12. lpp.).

11. Saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktu:

“Cigarešu, kas laistas tirgū vai ražotas dalībvalstīs, emisiju līmeņi (“maksimālais emisiju līmenis”) nedrīkst pārsniegt:

- a) 10 mg darvas vienā cigaretē;
- b) 1 mg nikotīna vienā cigaretē;
- c) 10 mg oglekļa monoksīda vienā cigaretē.”

12. Minētās direktīvas 4. panta 1. punktā ir paredzēts:

“1. Darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisijas no cigaretēm mēra, pamatojoties uz ISO standartu 4387 darvai, ISO standartu 10315 nikotīnam un ISO standartu 8454 – oglekļa monoksīdam.

Darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda satura norāžu pareizību nosaka saskaņā ar ISO standartu 8243.”

III. Tiesvedība pamatlietā, prejudiciālais jautājums un tiesvedība Tiesā

13. Ar 2018. gada 31. jūlija un 2. augusta vēstulēm prasītāji pamatlietā lūdza *Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit* (Nīderlandes Pārtikas un produktu nekaitīguma iestāde, Nīderlande; turpmāk tekstā – “NVWA”) nodrošināt, lai cigaretēs ar filtru, kas piedāvātas Nīderlandes patērētājiem, tās izmantojot atbilstoši to paredzētajam lietojumam, būtu ievēroti maksimālie darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisiju līmeņi, kas paredzēti Direktīvas 2014/40 3. panta 1. punktā, un vajadzības gadījumā veikt īstenošanas pasākumu, lai izstrādājumi, kuros netiek ievērotas šīs prasības, tiktu izņemti no tirgus⁷.

14. Ar 2018. gada 20. septembra lēmumu NVWA noraidīja viena no prasītājiem pamatlietā – *Stichting* –, kura mērķis ir tabakas atkarības novēršana jauniešu vidū, pieteikumu par īstenošanas pasākumu. Pēdējais minētais, kā arī visi pārējie prasītāji pamatlietā par šo lēmumu iesniedza administratīvu sūdzību *staatssecretaris*.

15. 2019. gada 31. janvārī *staatssecretaris* noraidīja *Stichting* sūdzību kā nepamatotu un pārējo prasītāju pamatlietā sūdzību – kā nepieņemamu.

16. Prasītāji pamatlietā par šo pēdējo minēto lēmumu cēla prasību iesniedzējtiesā. *Vereniging Nederlandse Sigaretten- en Kerftabakfabrikanten* (Nīderlandes Cigarešu un tabakas ražotāju asociācija, Nīderlande; turpmāk tekstā – “VSK”) lūdza atzīt to par trešo personu pamatlietā. Šis lūgums tika apmierināts.

⁷ No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pieteikums par īstenošanas pasākumu saskaņā ar piemērojamajām Nīderlandes tiesībām bija pamatots ar *Tabaks- en rookwarenwet* (Likums par tabaku un tabakas izstrādājumiem) 14. pantu. Šajā tiesību normā NVWA ir atzītas pilnvaras izdot administratīvu rīkojumu tabakas izstrādājumu ražotājiem, importētājiem un izplatītājiem gadījumā, ja tie neievēro šī paša likuma 17.a panta 1. un 2. punktu, proti, ja tie neveic nepieciešamos pasākumus, lai panāktu to izstrādājumu atbilstību piemērojamām prasībām vai vajadzības gadījumā tos izņemtu no tirgus.

17. Šajā tiesvedībā *Stichting* būtībā apgalvo, ka Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā paredzētā darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda līmeņu mērīšanas metode cigaretēs ar filtru nav saistoša. Tas uzskata, ka šīs emisijas būtu jāmēra, ņemot vērā it īpaši šiem izstrādājumiem paredzēto lietojumu un, precīzāk, faktu, ka smēķētāju pirksti un lūpas daļēji nosedz cigaretēs ar filtru izmantotās mikroperforācijas. Tādējādi minētās emisijas faktiski esot augstākas par tām, ko šī metode ļaujot noteikt⁸. Šādos apstākļos esot jāizmanto cita metode, kas vairāk aizsargātu patērētāju veselību⁹.

18. *Staatssecretaris*, kuram pievienojas *VSK*, iebilst pret šo argumentāciju un norāda, ka Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punkts ir obligāts. Līdz ar to valsts iestādēm neesot iespējams pēc savas ierosmes atkāpties no šajā tiesību normā paredzētās metodes. Katrā ziņā par to, vai minētā tiesību norma ir vai nav jāgroza, būtu jālemj Savienības likumdevējam.

19. Ņemot vērā šos argumentus, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, *pirmkārt*, vai tas, ka *ISO* standarti, kurus izmantojot tiek mērītas darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisijas cigaretēs ar filtru, nav publicēti *Oficiālajā Vēstnesī* un ir pieejami *ISO* vienīgi par samaksu, ir saderīgs tostarp ar LESD 297. panta 1. punkta trešajā daļā paredzēto publicēšanas sistēmu, kā arī ar pārskatāmības principu.

20. *Otrkārt*, tā šaubās par Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā paredzētās emisiju līmeņu mērīšanas metodes saistošo raksturu, kā arī par šīs tiesību normas spēkā esamību, ņemot vērā šīs pašas direktīvas mērķus un citas augstāka spēka tiesību normas¹⁰.

21. Šādos apstākļos *rechtbank Rotterdam* (Roterdamas tiesa) ar 2020. gada 20. marta lēmumu, kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 24. martā, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu¹¹:

“Vai Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā paredzētās mērīšanas metodes, kura ir balstīta uz *ISO* standartiem, kuri nav brīvi pieejami, koncepcija ir saderīga ar LESD 297. panta 1. punkta trešo daļu un pārskatāmības principu, kas tostarp ir šīs tiesību normas pamatā?”

22. *Stichting*, *VSK*, Nīderlandes valdība, Eiropas Parlaments, Eiropas Savienības Padome un Eiropas Komisija iesniedza Tiesā rakstveida apsvērumus. Tiesas sēde mutvārdu paskaidrojumu uzklaušanai šajā lietā netika rīkota. Lietas dalībnieki un ieinteresētās personas tomēr rakstveidā atbildēja uz Tiesas 2021. gada 9. februārī uzdotajiem jautājumiem.

⁸ Prasītāji pamatlietā uzskata, ka Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā paredzētās metodes pamatā ir smēķēšanas mašīnas izmantošana, kurā cigarešu ar filtru mikroperforācijas netiek nosegtas. Šīs mikroperforācijas ļauj ievilkt tīru gaisu caur filtru, tādējādi samazinot darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda saturu ieelpotajos dūmos. Turpretī smēķētājs, kura pirksti un lūpas daļēji nosedz šo filtru, absorbē dūmus, kuros šīs vielas ir vēl vairāk koncentrētas.

⁹ *Stichting* apgalvo, ka būtu jāpiemēro *Canada Intense* mērījumu metode. Tas uzskata, ka šī metode ļautu vairāk pietuvināties reālajiem cigarešu ar filtru lietošanas apstākļiem, jo tajā esot paredzēta filtrā izmantoto mikroperforāciju noseģšana. Lietderības labad norādišu, ka pašlaik *ISO* izvērtē minēto metodi (šajā ziņā skat. <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:tr:19478:-2:ed-1:v1:fr>).

¹⁰ Konkrētāk, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai minētā metode atbilst LESD 114. panta 3. punktam par tiesību aktu tuvināšanu veselības jomā, kā arī Pasauls Veselības organizācijas Vispārējai konvencijai par tabakas uzraudzību (kura parakstīta Ženēvā 2003. gada 21. maijā un kuras dalībnieces ir Savienība un tās dalībvalstis) un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 24. un 35. pantam, kuri attiecināti ir saistīti ar bērnu tiesībām un veselības aizsardzību.

¹¹ Tā kā šie secinājumi attiecas uz dažiem konkrētiem šīs lietas aspektiem, šeit tiek atkārtots vienīgi atbilstošais jautājums. Ar visiem prejudiciālajiem jautājumiem var iepazīties internetā un *Oficiālajā Vēstnesī* (OV 2020, C 222, 17. lpp.).

IV. Vērtējums

A. Ievada apsvērumi

23. Atbilstoši Tiesas lūgumam šajos secinājumos tiks izskatīts vienīgi pirmais prejudiciālais jautājums.

24. Ar šo jautājumu, kas ir sadalīts divās daļās, iesniedzējtiesa lūdz Tiesu, *pirmkārt*, precizēt, vai LESD 297. panta 1. punkta trešajā daļā ir prasīts, lai *Oficiālajā Vēstnesī* tiktu publicēti ISO standarti, kas ir norādīti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, un, *otrkārt*, aplūkot jautājumu, vai piekļuves nosacījumi šo standartu saturam (kuri ne tikai nav publicēti *Oficiālajā Vēstnesī*, bet ISO tos padara pieejamus sabiedrībai vienīgi par samaksu, un Savienības iestādes to saturu nav padarījušas pieejamu tieši un bez maksas) atbilst pārskatāmības principam.

25. Vispirms vēlos uzsvērt, ka, tā kā šajā gadījumā Tiesai ir jāizskata jautājums, kas galu galā attiecas uz *tiesību akta satura pieejamību*, proti, pilsoņu iespēju ar to iepazīties, manuprāt, atbildes uz šo jautājumu sākumpunktam ir jābūt tādām, ka ir acīmredzams, ka demokrātiskā sabiedrībā ikvienam pilsonim ir jābūt brīvai piekļuvei tiesību aktu saturam. Runa ir par vienu no tiesiskas valsts pamatiem¹².

26. Šis princips par brīvu piekļuvi tiesību akta saturam, manuprāt, ir jānodrošina vismaz divu iemeslu dēļ. Pirmā daļa ir balstīta uz teicienu “neviens nedrīkst ignorēt likumu”, kas noteikti nozīmē, ka tiesību aktu nevar *piemērot* attiecīgajām personām, pirms tām ir bijusi iespēja ar to iepazīties. Otrā daļa izriet no tā, ka pilsoņiem plašā nozīmē ir jābūt iespējai iepazīties ar visiem valsts iestāžu pieņemtajiem dokumentiem, kas reglamentē sabiedrības dzīvi, lai nodrošinātu to ievērošanu¹³ un efektīvi īstenotu tiem demokrātiskajā sabiedrībā piešķirtās tiesības¹⁴. Turklāt tieši tā ir prasītāju pamatlietā rīcības būtība: ar savu prasību iesniedzējtiesā šīs vienības, kuru kopējais mērķis ir tabakas atkarības novēršana, tieši vēlas apgalvot, ka Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā ir paredzēta mērīšanas metode, kas, viņuprāt, pietiekami neaizsargā patērētāju veselību.

27. Vai no šī principa izriet, ka ISO standarti, kas ir minēti Savienības legislatīvajā aktā, kāda šajā gadījumā ir Direktīva 2014/40¹⁵, ir jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī* vai vismaz Savienības iestādēm ir jānodrošina, ka to saturs tiek darīts pieejams sabiedrībai tieši un bez maksas?

¹² Atgādināšu, ka tiesiskuma princips ir nostiprināts LES 2. pantā.

¹³ Piebildešu, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa pati šajā ziņā ir nospriedusi, ka, tā kā iejaukšanās pamattiesībās ir “jānosaka tiesību aktos”, tas nozīmē, ka tiesību aktam (kas aptver gan rakstītās, gan nerakstītās tiesības) ir jābūt *pietiekami pieejamam*: pilsoņa rīcībā, ņemot vērā lietas apstākļus, ir jābūt pietiekamai informācijai par tiesību normām, kas piemērojamas konkrētā gadījumā. Turklāt minētā tiesa ir norādījusi, ka par “tiesību aktu” var uzskatīt vienīgi noteikumu, kas ir pietiekami precīzi formulēts, lai pilsonis varētu rīkoties; vajadzības gadījumā saņemot profesionālus padomus, viņam ir jāspēj lietas apstākļos saprātīgā apmērā paredzēt sekas, kas var izrietēt no noteiktas darbības (skat. ECT spriedumu, 1979. gada 26. aprīlis, *Sunday Times* pret Apvienoto Karalisti, CE:ECHR:1979:0426JUD000653874, 49. punkts).

¹⁴ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 1. jūlijs, *Zviedrija un Turco/Padome* (C-39/05 P un C-52/05 P, EU:C:2008:374, 46. punkts).

¹⁵ Piebildešu, ka citās regulās un direktīvās ISO standarti ir izmantoti līdzīgi kā Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, proti, iekļaujot vienīgi atsauci uz šiem standartiem. Skat., piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 576/2013 (2013. gada 12. jūnijs) par lolojumdzīvnieku nekomerciālu pārvietošanu un par Regulas (EK) Nr. 998/2003 atcelšanu (OV 2013, L 178, 1. lpp.), kuras II pielikumā “Transponderu tehniskās prasības” ir atsauce uz ISO standartiem 11784 un 11785. Skat., piemēram, arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/90/ES (2014. gada 23. jūlijs) par kuģu aprīkojumu un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 96/98/EK (OV 2014, L 257, 146. lpp.), kuras III pielikumā “Prasības, kas jāizpilda atbilstības novērtēšanas struktūrām, lai kļūtu par paziņotajām struktūrām” ir minēti ISO/IEC standarti 17065:2012 un 17025:2005.

28. Šajā ziņā vispirms precizēšu, ka nevienā Savienības tiesību normā nav īpaši reglamentētas publicēšanas prasības, kurām ir jāatbilst tādiem *starptautiskajiem standartiem*, kādi ir attiecīgie *ISO* standarti, ja tie šādā leģislatīvajā aktā ir minēti. Konkrētāk, Regulas Nr. 1025/2012 10. panta 6. punkts, kurā ir ietverti precīzi pienākumi attiecībā uz *saskaņoto standartu* publicēšanu¹⁶, neattiecas uz *ISO* standartiem. Šajā kontekstā man šķiet svarīgi paturēt prātā, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu neattiecas uz jautājumu, vai citu tehnisko standartu publicēšanai *Oficiālajā Vēstnesī* neatkarīgi no tā, vai tie ir valsts, saskaņotie vai Eiropas standarti¹⁷, ir vai nav jābūt pilnīgai un vai to saturam ir jābūt brīvi pieejamam sabiedrībai. Šajā gadījumā runa ir vienīgi par starptautiskajiem standartiem un, konkrētāk, par *ISO* standartiem, kurus izstrādājusi privāta organizācija, kuras finansējumu tostarp veido tās izstrādāto standartu pārdošana¹⁸.

29. Turklāt, kā to uzsvēršu sava izklāsta turpinājumā, atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu, manuprāt, ir atkarīga no veida, kādā Savienības leģislatīvajā aktā, kurā ir atsauce uz *ISO* standartiem, ir paredzēts izmantot šādas normas.

30. Manuprāt, šajā ziņā nozīme ir vairākiem elementiem. Šajā lietā man būs jāizsecina trīs no tiem. *Pirmkārt*, vai attiecīgie standarti ir nepieciešami, lai uzzinātu leģislatīvā akta, kurā tie minēti, "būtiskās prasības", vai arī tiem ir tehnisks un papildu raksturs salīdzinājumā ar šādām prasībām? *Otrkārt*, vai šo standartu mērķis ir noteikt pienākumus uzņēmumiem, kuru izstrādājumus vai darbības skar minētie standarti? *Treškārt*, gadījumā, ja šiem pašiem standartiem ir tehnisks un papildinošs raksturs un to mērķis nav noteikt pienākumus šādiem uzņēmumiem, no kā izriet (kā paskaidrošu šo secinājumu B iedaļā), ka tie nav jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar LESD 297. panta 1. punkta trešo daļu, vai tas, ka Savienības iestādes neparedz labvēlīgākus piekļuves nosacījumus par tiem, kurus jau ir paredzējusi *ISO*, rada nesamērīgu šķērslī sabiedrības iespējām ar tiem iepazīties un – līdz ar to – vispārējiem principiem, kas ir šīs pēdējās tiesību normas pamatā (C iedaļa)?

31. Piebildešu, ka šis pēdējais apstāklis man šķiet maznozīmīgs, jo ir skaidrs, ka *ISO* standarti, kas minēti leģislatīvajā aktā, līdzinās tehnisko zināšanu kodifikācijai, ko *veic* profesionāli un kas *tiek veikta* profesionāļiem¹⁹. Savukārt, jo vairāk standarts ir pietuvināts jomai, kurā pilsoņi var mēģināt izmantot tiem demokrātiskā sabiedrībā piešķirtās tiesības (piemēram, kā šajā lietā, veselības aizsardzības un patērētāju tiesību aizsardzības joma), jo vairāk ir jāņem vērā minētais apstāklis un jo vairāk ir jānoskaidro, vai standarta saturam ir jābūt brīvi pieejamam sabiedrībai.

B. Par publicēšanu atbilstoši LESD 297. panta 1. punkta trešajai daļai (pirmā jautājuma pirmā daļa)

32. Atgādināšu, ka atbilstoši LESD 297. panta 1. punkta trešās daļas noteikumiem *leģislatīvi akti* ir jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*.

¹⁶ Saskaņā ar šīm prasībām *Oficiālajā Vēstnesī* ir jāpublicē vienīgi atsauce uz saskaņotajiem standartiem, nevis to saturs pilnībā.

¹⁷ Savienībā standarti tiek saukti par valstu, starptautiskiem, Eiropas vai saskaņotiem standartiem atkarībā no tā, vai tos pieņem valsts vai starptautiska standartizācijas organizācija, Eiropas standartizācijas organizācija vai arī tas tiek darīts, pamatojoties uz Komisijas lūgumu piemērot Savienības tiesību aktus par saskaņošanu (skat. Regulas Nr. 1025/2002 2. panta 1. punkta a), b), c) un d) apakšpunktu).

¹⁸ Šajā ziņā atsaucos uz šo secinājumu 2. zemsvītras piezīmi.

¹⁹ Skat. Brunet, A. "Le paradoxe de la normalisation: une activité d'intérêt général mise en œuvre par les parties intéressées". *La normalisation en France et dans l'Union européenne: une activité privée au service de l'intérêt général?*, Presses universitaires d'Aix-Marseille, Éksanprovansa, 2012, 51. lpp.

33. Šajā gadījumā, manuprāt, ir jāizvērtē divi gadījumi. *Vai nu* pašus aplūkotos *ISO* standartus var uzskatīt par “leģislatīviem aktiem”, un šādā gadījumā ir skaidrs, ka to saturs ir pilnībā jāpublicē atbilstoši šai tiesību normai (1. iedaļa); *vai arī* šie standarti nevar tikt uzskatīti par tādiem, kas atbilst šai definīcijai, un tātad ir jānoskaidro, vai to satura publicēšana tomēr ir nepieciešama atbilstoši minētajai tiesību normai, ciktāl tie ir uzskatāmi par leģislatīva akta (proti, Direktīvas 2014/40) “elementiem” (2. iedaļa).

1. Attiecīgie *ISO* standarti paši par sevi nav “leģislatīvi akti”

34. Jēdziens “leģislatīvi akti” LESD 289. panta 3. punktā ir definēts kā tāds, kurš aptver “tiesību aktus, kas pieņemti saskaņā ar likumdošanas procedūru”. Tiesa ir nospriedusi, ka saskaņā ar šo tiesību normu tiesību akts var tikt kvalificēts kā Savienības “leģislatīvs akts” vienīgi tad, ja tas ir pieņemts, pamatojoties uz Līgumu normu, kurā ir tieša atsauce *vai nu* uz LESD 289. panta 1. punktā un 294. pantā paredzēto parasto likumdošanas procedūru, *vai arī* uz LESD 289. panta 2. punktā aprakstīto īpašo likumdošanas procedūru²⁰.

35. Šajā lietā visi lietas dalībnieki un personas, kas iestājušās šajā tiesvedībā, izņemot prasītājus pamatlietā, uzskata, ka *ISO* standarti, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, paši par sevi nevar tikt uzskatīti par “leģislatīviem aktiem”.

36. Es bez grūtībām piekritu šim viedoklim.

37. Ir acīmredzams, ka šiem standartiem, kurus – kā to pamatoti atgādināja Komisija – ir izstrādājusi privāta organizācija, proti, *ISO*²¹, nav tikusi piemērota parastā vai īpašā likumdošanas procedūra *pati par sevi*, proti, procedūra, kurā konkrēti būtu paredzēts, ka Savienības likumdevējs tos pieņem, pamatojoties uz Līgumu noteikumu.

38. Apstākļi, ka pēc *ISO* pieņemšanas Savienības likumdevējs likumdošanas procedūrā, kuras rezultātā tika pieņemta Direktīva 2014/40, minētos standartus ir izvēlēties, lai mērītu cigarešu ar filtru emisiju līmeņus un pārbaudītu, vai tie nepārsniedz šīs direktīvas 3. panta 1. punktā noteiktās maksimālās robežas, manuprāt, *arī* neļauj secināt, ka tie paši būtu “pieņemti” kā “leģislatīvi akti” šajā procedūrā. Tās vienīgais mērķis bija minētās direktīvas pieņemšana.

39. Ņemot vērā šos apstākļus, un tā kā no iepriekš minētajām LESD tiesību normām skaidri izriet, ka Līguma autori ir izvēlējušies *formālu pieeju*²², saskaņā ar kuru “leģislatīvi akti” tiek kvalificēti kā tādi vienīgi tad, ja tie ir pieņemti saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru vai saskaņā ar īpašo likumdošanas procedūru, man šķiet skaidrs, ka attiecīgie *ISO* standarti nevar tikt uzskatīti par tādiem, kas paši ietilpst šajā aktu kategorijā²³.

²⁰ Skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, Slovākija un Ungārija/Padome (C-643/15 un C-647/15, EU:C:2017:631, 62. punkts).

²¹ Pretēji saskaņotajiem standartiem, kas ir Eiropas standartizācijas iestāžu, dalībvalstu un Komisijas sadarbības rezultāts, jo tos izstrādā privātas organizācijas, pamatojoties uz Komisijas pilnvarojumu (kas piešķirts, pamatojoties uz direktīvu), Savienības iestādes nav iesaistītas *ISO* standartu izstrādes procedūrā.

²² Citējot ģenerāladvokāta Ī. Bota [Y. Bot] izmantoto formulējumu secinājumos lietās Slovākija/Padome un Ungārija/Padome (C-643/15 un C-647/15, EU:C:2017:618, 63. punkts).

²³ Attiecībā uz jautājumu par to, vai attiecīgo *ISO* standartu pilnīga publicēšana *Oficiālajā Vēstnesī* varētu tikt tieši pieprasīta saskaņā ar citām Savienības tiesību normām, lietderības labad norādišu, ka Regulas Nr. 1049/2001 13. pantā ir paredzēta citu dokumentu, kas nav LESD 297. pantā minētie “leģislatīvie akti” un “neleģislatīvie akti”, publicēšana. Tomēr tehniskos standartus, kas minēti direktīvās vai regulās, nevar attiecināt ne uz vienu no šajā tiesību normā minētajām dokumentu kategorijām.

2. Attiecīgie ISO standarti ir tāda leģislatīva akta “elementi”, kura pilna publikācija “Oficiālajā Vēstnesī” tomēr netiek prasīta

40. No iepriekšējās apakšsīdāļas izriet, ka šīs lietas kontekstā vienīgi Direktīvu 2014/40, kas ir publicēta *Oficiālajā Vēstnesī*, var uzskatīt par atbilstošu “leģislatīva akta” definīcijai LESD 289. panta 3. punkta izpratnē. Pārņemot Nīderlandes valdības izmantoto formulējumu, ISO standarti, kas minēti šīs direktīvas 4. panta 1. punktā, labākajā gadījumā ir šī leģislatīvā akta “elementi”.

41. Vai šie elementi ir pilnībā jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī* saskaņā ar LESD 297. panta 1. punkta trešo daļu? Manuprāt, nav.

42. Šajā ziņā man jānorāda, ka secinājumos lietā *Heinrich*²⁴, kas attiecas uz gadījumu, kad regulas²⁵ pielikums nebija publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*, ģenerālvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*] uzsvēra, ka šāda pielikuma nepublicēšana nozīmētu “[akta] skeleta bez satura publikāciju” un būtu uzskatāma par “nepilnīgu un neatbilstošu publikāciju”, kas neatbilst LESD 297. panta 2. punkta prasībām (attiecībā uz tādu *neleģislatīvu aktu* publicēšanu, kuri pieņemti kā regulas, direktīvas un lēmumi).

43. Es piekritu šai analīzei, kas, manuprāt, ir attiecināma uz LESD 297. panta 1. punkta trešajā daļā paredzēto *leģislatīvo aktu* publicēšanas kārtību. Manuprāt, šī pēdējā minētā tiesību norma zaudētu jēgu, ja *Oficiālajā Vēstnesī* būtu jāpublicē vienīgi šāda akta pieņemšanas ietvars, nevis tā “saturs” visā pilnībā.

44. Kā paskaidrošu turpinājumā, publikācija *Oficiālajā Vēstnesī*, manuprāt, tomēr netiek prasīta minētajā tiesību normā gadījumā, ja, kā tas ir šajā lietā, vienā vai vairākos leģislatīvā akta noteikumos minētie “elementi” ir ISO standarti, kas atbilst vienkāršiem tehniska rakstura un papildu precizējumiem attiecībā uz šī tiesību akta “būtiskajām prasībām” (pirmais kritērijs), un to mērķis nav *noteikt* pienākumus uzņēmumiem, kuru izstrādājumus vai darbības skar šādi standarti (otrais kritērijs).

a) Attiecīgajiem ISO standartiem ir tehnisks un papildu raksturs salīdzinājumā ar Direktīvas 2014/40 3. panta 1. punktā ietvertajām “būtiskajām prasībām” (pirmais kritērijs)

45. Ar “būtiskām prasībām” es saprotu noteikumus, kas Savienības leģislatīvajā aktā, kura mērķis ir paredzēt nosacījumus preču (piemēram, šajā gadījumā cigarešu ar filtru) laišanai brīvā apgrozībā iekšējā tirgū, attiecas tieši uz šiem nosacījumiem un tādējādi atspoguļo likumdevēja izdarītās politiskās izvēles būtību, lai īstenotu savus mērķus²⁶.

46. Ņemot vērā šo definīciju, es uzskatu, ka jautājums par to, vai ISO standarti, kas ir minēti šādā leģislatīvajā aktā, ir vai nav jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*, ir atkarīgs no veida, kādā tie ir saistīti ar šādām “būtiskām prasībām” un tādējādi līdzinās akta “saturam”. Konkrētāk, manuprāt, ir jānošķir

²⁴ C-345/06, EU:C:2008:212, 67. punkts.

²⁵ Proti, Komisijas Regula (EK) Nr. 622/2003 (2003. gada 4. aprīlis), ar ko nosaka pasākumus kopēju pamatstandartu īstenošanai aviācijas drošības jomā (OV 2003, L 89, 9. lpp.).

²⁶ Šo jēdzienu es aizņemos no Komisijas 2000. gadā publicētajām *Vadlīnijām par direktīvu piemērošanu, kas izstrādātas, pamatojoties uz jaunās pieejas un vispārējās pieejas noteikumiem* (kas konkrētāk attiecas uz saskaņotajiem standartiem, kuri pieņemti, pamatojoties uz šo jauno pieeju), kurās “būtiskās prasības” ir aprakstītas kā visas tiesību normas, kas nepieciešamas, lai *sasniegtu* direktīvas mērķi, un kas rada *nosacījumus* produkta *laišanai tirgū*.

situācija, kurā šādi standarti ir *tehniski* un *papildu* standarti salīdzinājumā ar šīm būtiskajām prasībām, no situācijas, kad šādi standarti ir nepieciešami, lai aptvertu to piemērojamību vai saprastu to saturu.

47. Šajā gadījumā man jākonstatē, *pirmkārt*, ka *ISO* standartu, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, mērķis ir *tehniski* detalizēti izklāstīt metodi, uz kuras pamata tiek mērītas cigarešu ar filtru darvas, nikotīna un oglekļa monoksīda emisijas.

48. *Otrkārt*, no saiknes starp šo tiesību normu un šīs pašas direktīvas 3. panta 1. punktu izriet, ka, lai gan šie standarti attiecas *vienīgi* uz mērījumu metodi, kas tiek piemērota, lai pārbaudītu šajā pēdējā minētajā tiesību normā noteikto maksimālo emisijas līmeņu ievērošanu, tie atspoguļo Savienības likumdevēja īstenotās politiskās izvēles kodolu, lai īstenotu savus patērētāju aizsardzības un it īpaši veselības aizsardzības mērķus²⁷. To papildina fakts, ka, *pirmām kārtām*, Direktīvā 2014/40 minētās cigaretes ar filtru nevar laist tirgū, ja minētie līmeņi ir pārsniegti (citiem vārdiem, šie paši līmeņi ir priekšnoteikums šo izstrādājumu laišanai tirgū), un, *otrām kārtām*, ka šos līmeņus, kas ir skaidri uzskaitīti šīs direktīvas 3. panta 1. punktā²⁸, var skaidri uzziņāt jebkurš Savienības pilsonis neatkarīgi no šiem standartiem.

49. No šiem apstākļiem es secinu, ka Direktīvas 2014/40 piemērošanas kontekstā par “būtiskām prasībām”, manuprāt, ir jāuzskata *nevis* attiecīgie *ISO* standarti, bet gan minētās direktīvas 3. panta 1. punktā ietvertie maksimālie emisiju līmeņi. Turklāt *ISO* standarti, kas minēti šīs pašas direktīvas 4. panta 1. punktā, *papildina* šādas prasības.

50. Turpmāk paskaidrošu, ka šo secinājumu apstiprina fakts, ka ar šiem pašiem standartiem netiek noteikti pienākumi cigarešu ar filtru ražotājiem un importētājiem (otrais kritērijs).

b) Attiecīgo ISO standartu mērķis nav noteikt pienākumus uzņēmumiem, uz kuru izstrādājumiem attiecas šie standarti (otrais kritērijs)

51. Attiecībā uz otro kritēriju ir svarīgi atgādināt, ka “standarti” plašā nozīmē Savienībā ir definēti kā “tehniska[s] specifikācija[s], ko pieņēmusi atzīta standartizācijas iestāde [...]; atbilstība t[ām] *nav obligāta*”²⁹. Tādējādi to mērķis parasti nav noteikt pienākumus uzņēmumiem, uz kuru izstrādājumiem attiecas šādi standarti.

²⁷ Skat. it īpaši Direktīvas 2014/40 59. apsvērumu: “[...] ir jānodrošina, lai tabakas un ar tiem saistītu izstrādājumu ražotājiem, importētājiem un izplatītājiem uzliktie pienākumi [...] garantētu augstu veselības un patērētāju aizsardzības līmeni [...]”

²⁸ Skat. šo secinājumu 11. punktu.

²⁹ Skat. Regulas Nr. 1025/2012 2. panta 1. punktu (mans izcēlums).

52. Kad tas ir precizēts, man, ņemot vērā iepriekšējo iedaļu, jāatzīst, ka gadījumā, ja Savienības likumdevējs izmantotu ISO standartus, lai radītu pienākumus šiem uzņēmumiem, šādi standarti principā būtu jāpiesaista “būtisko prasību” kategorijai³⁰ un tātad jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*³¹. To ievērošana kļūtu par priekšnosacījumu attiecīgo izstrādājumu laišānai apgrozībā iekšējā tirgū³².

53. Šajā lietā es uzskatu, ka ISO standartos, kas uzskaitīti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, nav paredzēti pienākumi cigarešu ar filtru ražotājiem un importētājiem.

54. Ir tiesa, ka, pieņemot šo pēdējo minēto tiesību normu, manuprāt, Savienības likumdevējs nav paredzējis³³, ka laboratorijas, kuras saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 2. punktu ir atbildīgas par šo emisiju kontroli, varētu mērīt cigarešu ar filtru emisijas, pamatojoties uz citu metodi, nevis to, kas paredzēta attiecīgajos ISO standartos.

55. Tomēr un atzīstot šo saistošo raksturu attiecībā uz kontroles laboratorijām³⁴, es uzskatu, ka vienīgais patiesais pienākums, kas šajā gadījumā ir cigarešu ar filtru ražotājiem un importētājiem, ir tāds, lai šajās emisijās tiek ievēroti minētās direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētie maksimālie emisiju līmeņi. Šiem importētājiem un ražotājiem pašiem nav jāpiemēro šīs pašas direktīvas 4. panta 1. punktā uzskaitītajā ISO standartā paredzētā mērīšanas metode.

56. Turklāt, tā kā minēto izstrādājumu atbilstība vienmēr ir jāizvērtē *vienīgi* saistībā ar šiem maksimālajiem emisiju līmeņiem, man šķiet, ka šie importētāji un ražotāji, pat nezinot aplūkoto ISO standartu saturu, var pārliecināties, ka šie maksimālie daudzumi tiek ievēroti, un tādējādi ieviest izstrādājumus, kas atbilst šīm būtiskajām prasībām tirgū.

57. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka šo standartu mērķis nav noteikt pienākumus cigarešu ar filtru ražotājiem un importētājiem, un tas apstiprina to *tehnisko un pakārtoto* raksturu attiecībā pret “būtiskajām prasībām”, kuras savukārt ir noteiktas Direktīvas 2014/40 3. panta 1. punktā un attiecas uz pēdējiem minētajiem.

³⁰ Šajā ziņā man jānorāda, ka kontekstā, kas ir plašāks par šo lietu, Tiesa ir atzinusi, ka Savienības publisko iestāžu pieņemto aktu un to elementu publicēšana *Oficiālajā Vēstnesī* ir nepieciešama tostarp tādēļ, ka ar tiem ir paredzēts noteikt *pienākumus personām*. Konkrētāk, 2009. gada 10. marta spriedumā *Heinrich* (C-345/06, EU:C:2009:140, 61. punkts) tā būtībā uzskatīja, ka pielikuma, kas nebija publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*, publicēšana katrā ziņā bija nepieciešama, jo tajā paredzēto pielāgošanas pasākumu mērķis bija noteikt pienākumus personām. Tā citā spriedumā (preti, spriedumā, 2011. gada 12. maijs, *Polska Telefonia Cyfrowa*, C-410/09, EU:C:2011:294, 34. punkts) arī konstatēja, ka Komisijas pamatnostādnes, kuru pieņemšana ir paredzēta kādā no direktīvas normām, ir jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī* gadījumā, ja tajās ir ietverti “pienākum[i], kur[i] tieši vai netieši var tikt uzlikt[i] personām”.

³¹ Lietderības labad norādišu, ka dažās dalībvalstīs (preti, konkrētāk, Francijas Republikā, Ungārijā, Nīderlandes Karalistē un Slovākijas Republikā) ir paredzēts, ka tad, ja tehniskie standarti ir obligāti piemērojami, tiem ir jābūt brīvi un bez maksas pieejamiem. Šajā ziņā *Conseil d'État* [Valsts padome] (Francija) turklāt nosprieda, ka, “ievērojot tiesību normas pieejamības konstitucionālo mērķi, [...] standartiem, kuru piemērošana ir obligāta, ir jābūt pieejamiem bez maksas” (*Conseil d'État*, 6. palāta, 2017. gada 28. jūlijs, Nr. 402752, FR:CECHS:2017:402752.20170728). Kad tas ir precizēts, praksē piekļuve šādiem standartiem ir ļoti ierobežota. Šajā ziņā *Association française de normalisation* [Francijas Standartizācijas apvienība] (AFNOR) norāda, ka pēc ISO pieprasījuma bezmaksas iepazīšanās ir apturēta attiecībā uz visiem šīs organizācijas noteiktajiem standartiem.

³² Precizēšu, ka jautājums par to, vai attiecīgie ISO standarti tiek vai netiek izmantoti saistošā veidā, konkrētāk ir otrā, nevis pirmā prejudiciālā jautājuma priekšmets. Tomēr, manuprāt, saistībā ar atbildi uz pirmo jautājumu ir lietderīgi uzreiz sniegt dažus precizējumus par šo šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu aspektu.

³³ Izņemot gadījumus, kad Komisija saskaņā ar Direktīvas 2014/40 4. panta 3. punktu pieņem deleģētos aktus, lai pielāgotu šo vielu mērīšanas metodes.

³⁴ Šajā ziņā pievienojos Komisijas viedoklim, kura apgalvo, ka attiecīgie standarti ir jāizmanto, lai noteiktu, vai tirgū laistajās cigaretēs ar filtru ir ievēroti šie maksimālie emisiju līmeņi.

c) *Starpsecinājums*

58. Abu šo secinājumu 44. punktā norādīto kritēriju pārbaude man liek secināt, ka uz ISO standartiem, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, neattiecas LESD 297. panta 1. punkta trešajā daļā paredzētais publicēšanas noteikums. Salīdzinājumā ar šīs direktīvas 3. panta 1. punktā paredzētajiem maksimālajiem emisiju līmeņiem, kas ir šī akta “būtiskās prasības”, šie standarti ir *tehniski* un *papildu* elementi, kas, manuprāt, nav jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*.

59. Piebildešu – tā kā tie atbilst šiem abiem kritērijiem, man šķiet, ka Savienības likumdevējs minētos standartus izmanto tādā veidā, kurš galu galā līdzinās tam, kas paredzēts *saskaņotajiem standartiem*, kuri pieņemti, pamatojoties uz “jaunās pieejas” direktīvām³⁵, attiecībā uz kurām likumdevējs ir uzskatījis, ka pietiek ar atsauču uz šiem standartiem publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī*.

60. Šajā ziņā precizēšu, ka spriedumā *James Elliott Construction*³⁶, kas attiecas uz šādu saskaņoto standartu³⁷, Tiesa pēc tam, kad tā bija norādījusi, ka šāda standarta tiesiskās sekas ir atkarīgas no atsauču uz to publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*, norādīja, ka tās kompetencē ir interpretēt to saturu prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā. Tā nepiešķir nekādu vērību apstāklim, ka saskaņoto standartu saturs nav pilnībā publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*.

61. Šajā ziņā man jānorāda, ka Tiesa, tostarp prejudiciālā nolēmuma jomā, nekavējas apstrīdēt pieņēmumus par Savienības tiesību interpretāciju, kas tai šķiet apšaubāmi³⁸. Tomēr šajā gadījumā tā to nav darījusi, lai gan piemērojamo publicēšanas prasību neizpilde būtu tieši ietekmējusi iespēju šim standartam radīt tiesiskas sekas³⁹.

62. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es uzskatu, ka uz pirmā prejudiciālā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild tādējādi, ka tas, ka Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā minēto ISO standartu saturs nav pilnībā publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*, nav pretrunā LESD 297. panta 1. punkta trešajai daļai.

³⁵ Proti, direktīvas, kas pieņemtas, pamatojoties uz Padomes 1985. gada 7. maija Rezolūciju par jaunu pieeju tehniskajai saskaņošanai un standartiem (OV 1985, C 136, 1. lpp.) (kas neattiecas uz Direktīvu 2014/40). Standartiem, kas izstrādāti, pamatojoties uz šo “jauno pieeju”, kopīgs ir tas, ka tie nav saistoši uzņēmumiem, uz kuru izstrādājumiem attiecas šie standarti (ņemot vērā – tas, ka tie tos ievēro, savukārt ietver *prezumpciju par atbilstību* būtiskajām prasībām, kas tiem ir saistošas). Turklāt minēto standartu mērķis ir vienīgi tehnisko specifikāciju formā precizēt “būtiskās prasības”, kuru piemērošanas joma var tikt aptverta neatkarīgi no tām, interpretējot piemērojamo direktīvu.

³⁶ Spriedums, 2016. gada 27. oktobris (C-613/14, turpmāk tekstā – “spriedums *James Elliott Construction*”, EU:C:2016:821).

³⁷ Jo šis standarts tika pieņemts, pamatojoties uz “jaunās pieejas” direktīvu (proti, Padomes Direktīvu 89/106/EEK (1988. gada 21. decembris) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz būvzstrādājumiem (OV 1989, L 40, 12. lpp.)). Šajā ziņā atsaucos uz šo secinājumu 35. zemsvītras piezīmi.

³⁸ Piemēram, intelektuālā īpašuma jomā skat. spriedumu, 2019. gada 29. jūlijs, *Funke Medien NRW* (C-469/17, EU:C:2019:623, 16.–26. punkts).

³⁹ Ņemot vērā spriedumu *James Elliott Construction*, es nesaskatu, kāpēc attiecībā uz attiecīgajiem ISO standartiem būtu jāpiemēro citas publicēšanas prasības. Tiesa, ka saskaņotajiem standartiem, kuri, tāpat kā spriedumā *James Elliott Construction* aplūkoti, tika pieņemti, pamatojoties uz “jauno pieeju”, ir tāda īpatnība, ka tie tiek izstrādāti *a posteriori*, pieņemot direktīvas, kuru būtiskās prasības tiem ir jākonkrēzē, un ka līdz ar to šo direktīvu tekstā nav nevienas atsauces uz šiem standartiem. Tomēr šaubos, ka no šīs atšķirības var izrietēt, ka ISO standarti, uz kuriem ir tieša atsauce leģislatīvajā aktā, vairāk skartu to “būtību”, un ka to saturs būtu pilnībā jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*. Ja tas tā būtu, tad jautājums par tehniskā standarta publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī* kļūtu atkarīgs no tā, vai standarts jau pastāv leģislatīvā akta pieņemšanas brīdī, jo būtu piemērojamas atšķirīgas publicēšanas prasības atkarībā no tā, vai pēdējā minētajā būtu tieša atsauce uz privātas organizācijas jau izstrādātu standartu vai arī tajā vienīgi būtu paredzēts, ka šāda organizācija to izstrādās. Manuprāt, runa būtu par atšķirību, kas varētu tikt vienīgi kvalificēta kā “mākslīga”, un tai vairs nebūtu nekādas saistības ar būtiskajiem kritērijiem, kurus esmu uzsvēris šo secinājumu 43. un 44. punktā un kuri, manuprāt, ir vienīgie, kam ir nozīme.

C. Par vispārējiem principiem, kas ir LESD 297. panta 1. punkta trešās daļas pamatā (pirmā jautājuma otrā daļa)

63. Ar pirmā prejudiciālā jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai *piekļuves nosacījumi* aplūkoto ISO standartu saturam atbilst pārskatāmības principam, kas tostarp ir LESD 297. panta 1. punkta trešās daļas pamatā.

64. Mana analīze par šo problemātiku tiks strukturēta šādi. Pirmajā daļā precizēšu, kas ir jāsaprot ar pārskatāmības principu, uz kuru savā jautājumā atsaucas iesniedzējtiesa. Paskaidrošu, ka, manuprāt, šī tiesa patiesībā atsaucas uz brīvas piekļuves tiesību akta saturam principu, kura nozīmi esmu jau atgādinājis šo secinājumu 25. punktā. Otrajā daļā norādīšu, ka jautājums, par kuru šajā stadijā ir jāvaicā, ir par to, vai Savienības iestādēm ir jāparedz labvēlīgāki piekļuves nosacījumi nekā tie, kurus jau ir paredzējusi ISO (kas liek maksāt atlīdzību personām, kuras vēlas piekļūt tās izstrādāto standartu saturam), proti, vai tām ir jānodrošina, lai šie standarti tieši un bez maksas tiktu nodoti visu rīcībā. Uzsveršu, ka atbilde uz šo jautājumu ir atkarīga no tā, vai piekļuves nosacījumi šo standartu saturam, pirmkārt, ir pamatoti un, otrkārt, nerada nesamērīgu šķērslī sabiedrības iespējai ar tiem iepazīties.

1. Par pārskatāmības principa nozīmību

65. Jēdziens “pārskatāmība” Līgumu noteikumos burtiski nav lietots. LES 1. panta 2. punktā, kurā ir atsauce uz lēmumiem, kas pieņemti, cik vien iespējams ievērojot šo principu un cik vien iespējams tuvinot to pilsoņiem, un LESD 15. panta 1. punktā, kurā ir paredzēts, ka, “lai veicinātu labu pārvaldību un nodrošinātu pilsoniskas sabiedrības līdzdalību”, Savienības iestādes un struktūras darbojas, pēc iespējams ievērojot minēto principu, Līgumu autori ir izvēlējušies izmantot vārdus “atklātības princips”.

66. Tiesa ir interpretējusi atklātības principu tādējādi, ka tas vispārīgi ir noteikts minētajās tiesību normās un konkretizēts tostarp ar LESD 15. panta 3. punktā, Hartas 42. pantā un Regulas Nr. 1049/2001⁴⁰ paredzētajām “tiesībām piekļūt” dokumentiem.

67. Ar šīs regulas 2. apsvērumu atklātība ir sasaistīta ar tiesībām piekļūt dokumentiem⁴¹. Pēc manām domām, šīs tiesības nav LESD 297. pantā jau paredzētā publicēšanas pienākuma pamatā, bet tās to papildina, nosakot iestādēm pienākumu padarīt sabiedrībai pieejamas dokumentu kategorijas, uz kurām neattiecas šī pēdējā minētā tiesību norma⁴².

⁴⁰ Skat. spriedumus, 2012. gada 28. jūnijs, Komisija/*Agrofert Holding* (C-477/10 P, EU:C:2012:394, 53. punkts), kā arī 2021. gada 21. janvāris, *Leino-Sandberg*/Parlaments (C-761/18 P, EU:C:2021:52, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

⁴¹ Saskaņā ar Regulas Nr. 1049/2001 2. apsvērumu pārskatāmība ļauj nodrošināt labāku pilsoņu piedalīšanos lēmumu pieņemšanas procesā, kā arī lielāku legītimtāti, efektivitāti un atbildību pilsoņu priekšā.

⁴² Piemēram, tā attiecas uz “dokumentiem, kas izdoti vai saņemti tādu tiesību aktu pieņemšanas procedūras laikā, kas dalībvalstīs vai dalībvalstīm ir juridiski saistoši” (skat. Regulas Nr. 1049/2001 12. panta 2. punktu). Šajā ziņā turklāt norādīšu, ka, manuprāt, vienmēr būtu iespējams balstīties uz šo tiesību normu, lai pierādītu, ka aplūkoto ISO standartu saturs būtu tieši jānodod rīcībā kā dokumenti, kuri “saņemti tādu tiesību aktu pieņemšanas procedūras laikā, kas dalībvalstīs vai dalībvalstīm ir juridiski saistoši” (mans izcēlums), jo es pieņemu, ka likumdevējs ir saņēmis to kopiju procedūrā, kuras rezultātā tika pieņemta Direktīva 2014/40. Kad tas ir precizēts, man jākonstatē, ka Regulas Nr. 1049/2001 4. pantā ir paredzēti vairāki izņēmumi piekļuvei iestāžu dokumentiem un ka saskaņā ar šī panta 2. punktu iestādes tostarp atsaka piekļuvei dokumentam, ja iepazīšanās ar to varētu kaitēt komerciālo interešu, tostarp intelektuālā īpašuma, aizsardzībai. Tā kā ISO atsauca uz autortiesībām uz šiem standartiem, to publiskošana teorētiski varētu tikt atteikta saskaņā ar šo pēdējo minēto tiesību normu, ja vien sevišķas sabiedrības intereses nepamato pretējo.

68. Šajā kontekstā man šķiet, ka pārskatāmība drīzāk norāda uz pilsoņu iespēju kontrolēt legislatīvā akta pamatā esošās informācijas kopumu⁴³, nevis piekļuvi paša legislatīvā akta saturam un šī akta “elementiem”, kas ir šajā lietā aplūkojamās problemātikas centrā.

69. Ņemot vērā iepriekš minēto, man šķiet, ka ar pirmā prejudiciālā jautājuma otro daļu iesniedzējtiesa patiesībā vēlas uzdot Tiesai jautājumu nevis par pārskatāmības principu, bet gan par brīvas piekļuves tiesību akta saturam principu. Manuprāt, ir skaidrs, ka šis princips – kas gan nav ietverts Līgumu tekstā vai Hartā, bet ir piemērojams kā LES 2. pantā nostiprinātā tiesiskuma principa pamats – ir LESD 297. panta 1. punkta trešās daļas pamatā. Patiešām – vai būtu iespējams atrast spēcīgāku un konkrētāku minētā principa izpausmi nekā pienākums publicēt tiesību akta saturu?

70. Manuprāt, ja šajā tiesību normā nav noteikts pienākums publicēt *Oficiālajā Vēstnesī* legislatīva akta noteikumos minētos elementus (kādi šajā gadījumā ir *ISO* standarti, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā), šis pats princips prasa, lai Savienības iestādes visiem pilsoņiem nodrošinātu *iespējami plašāku piekļuvi* šiem elementiem. Tādējādi jebkuram ierobežojumam attiecībā uz iespēju brīvi ar tiem iepazīties, pirmkārt, ir jābūt pamatotam un, otrkārt, tas nedrīkst nesamērīgi traucēt šo iespēju.

71. Kā esmu norādījis šo secinājumu 26. punktā, principam par brīvu piekļuvi tiesību akta saturam ir divkārtš iemesls. Pirmkārt, saskaņā ar tiesiskās drošības principu tiesību normām ir jābūt skaidrām un precīzām un ar paredzamu iedarbību, lai tādējādi ieinteresētās personas varētu novērtēt savu juridisko situāciju un attiecības, ko reglamentē Savienības tiesību sistēma⁴⁴. Otrkārt, nodrošinot pilsoņiem brīvu piekļuvi tiesību akta saturam, tas ir, visiem valsts iestāžu pieņemtajiem tiesību aktiem, kas regulē sabiedrības dzīvi, viņiem tiek ļauts īstenot savas demokrātiskās tiesības. Nevienam nevarētu apstrīdēt tiesību aktu un mēģināt to attīstīt, ja nebūtu iespējams ar to iepazīties.

72. Šī lieta attiecas uz šo principa par brīvu piekļuvi tiesību akta saturam otro dimensiju. Proti, tā rodas tieši kontekstā, kurā vienības, kuras skaidri zina *ISO* standartu, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, saturu, iebilst pret šajos standartos paredzēto metodi, lai panāktu izstrādājumu, kurus tie uzskata par neatbilstošiem, izņemšanu no tirgus, un galu galā tās vēlas apšaubīt Savienības likumdevēja izvēli balstīties uz minētajiem standartiem.

73. Nākamajā apakšiedaļā paskaidrošu iemeslus, kuru dēļ es uzskatu, ka šajā lietā piekļuves nosacījumi *ISO* standartu saturam, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, proti, tas, ka Savienības iestādes *sabiedrībai plašākā nozīmē* neparedz labvēlīgākus piekļuves nosacījumus par tiem, kurus jau paredzējusi *ISO*, ir pamatoti un nerada nesamērīgus šķēršļus iespējai iepazīties ar tiem.

⁴³ Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2008. gada 1. jūlijs, *Zviedrija un Turco/Padome* (C-39/05 P un C-52/05 P, EU:C:2008:374, 46. punkts).

⁴⁴ Skat. spriedumu, 2011. gada 8. decembris, *France Télécom/Komisija* (C-81/10 P, EU:C:2011:811, 100. punkts un tajā minētā judikatūra).

2. Piekļuves nosacījumi attiecīgo ISO standartu saturam nav pretrunā principam par brīvu piekļuvi tiesību akta saturam

a) Par pamatojumu

74. Šajā gadījumā maksas piekļuvi attiecīgo ISO standartu saturam attaisno fakts, ka tos ir izstrādājusi privāta organizācija (ISO), kuras finansējumu tostarp veido tās izstrādāto standartu pārdošana. Šīs organizācijas pienācīga darbība ir balstīta uz tās iespēju iekasēt ieguldījumu atdevi, it īpaši, ņemot vērā, ka minētie standarti to sarežģītības un tehniskā rakstura dēļ paredz nozīmīgu ISO personāla un materiālo resursu mobilizāciju. Turklāt, tā kā šī organizācija atsauca uz autortiesībām uz tās pieņemtajiem standartiem, tas, ka tie tiek padarīti pieejami tieši un bez maksas, nozīmētu izvairīties no šādu tiesību pastāvēšanas.

75. Tāpat ISO dalībniekiem (proti, valstu standartizācijas iestādēm) ir svarīgi pārdot šos standartus, jo tās saglabā lielu daļu no peļņas, kas gūta no šīs pārdošanas⁴⁵.

76. Ņemot vērā šos apstākļus, ir acīmredzams, ka standartu bezmaksas raksturs, kas izrietētu no iespējamā Savienības iestāžu pienākuma paredzēt sabiedrībai tiem tiešu piekļuvi, izraisītu to, ka tiktu vājināti šo standartizācijas iestāžu ieguldījumi⁴⁶ standartu izpētē un attīstībā.

77. Šajā ziņā, manuprāt, nav noliedzams, ka ISO standartiem ir svarīga loma Savienības normatīvajā ainavā, it īpaši tāpēc, ka, pamatojoties uz tiem, tiek izstrādāti daudzi Eiropas standarti⁴⁷, un Eiropas Standartizācijas komiteja (CEN) un ISO ir noslēgušas tehniskās sadarbības līgumu⁴⁸, kas ISO standartiem būtībā dod priekšroku pār Eiropas standartiem⁴⁹. Starptautisko standartu – un it īpaši ISO standartu – izmantošana ir obligāta arī saskaņā ar Nolīgumu par tehniskiem šķēršļiem tirdzniecībai (OTC)⁵⁰, kura dalībnieki ir visi Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) locekļi, tostarp Savienība.

⁴⁵ Šajā ziņā skat. Barrios Villarreal, A. *International Standardization and the Agreement on Technical Barriers to Trade*. Cambridge University Press, Kembridža, 2018, 25. un 45. lpp. Šis autors uzskata, ka tādējādi apmēram 70 % gūtās peļņas saglabājot valsts standartizācijas iestādes, kas ir ISO dalībnieces, un vienīgi atlikušie 30 % tiekot pārskaitīti ISO kā atlīdzība.

⁴⁶ Šajā ziņā skat. Van Cleynenbreugel, P., un Demoulin, L., “La normalisation européenne après l’arrêt *James Elliott Construction* du 27 octobre 2016: la Cour de justice de l’Union européenne a-t-elle élargi ses compétences d’interprétation?”. *Revue de la Faculté de droit de l’Université de Liège*, 2. sējums, 2017, 325. lpp.

⁴⁷ Šajā ziņā skat. it īpaši Medzmariashvili, M., *Regulating European Standardisation through Law: The Interplay between Harmonised European Standards and EU Law*, doktora disertācija, Lundas Universitāte, Lunda, 2019, 59.–61. lpp. Citi autori uzsver, ka standartizēšanas un sertifikācijas, kas veikta ISO aizgādībā, potenciāls turpina pieaugt, ņemot vērā pasaules mēroga tirdzniecības attīstību (skat. it īpaši Penneau, A., “Standardisation et certification: les enjeux européens”. *La Standardisation internationale privée: aspects juridiques*, Larcier, Brisele, 2014, 120. lpp.).

⁴⁸ Nolīgums par tehnisko sadarbību starp ISO un CEN (Vīnes nolīgums), kas parakstīts 1991. gadā un elektroniski pieejams šādā tīmekļvietnē:

https://isotc.iso.org/livelink/livelink/fetch/2000/2122/4230450/4230458/Agreement_on_Technical_Cooperation_between_ISO_and_CEN_%28Vienna_Agreement%29.pdf?nodeid=4230688&vernum=-2.

⁴⁹ Skat. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Eiropas standartu stratēģisks redzējums: virzības mērķis – līdz 2020. gadam sekmēt un paātrināt ilgtspējīgu Eiropas ekonomikas izaugsmi”, 2011. gada 1. jūnijs (COM(2011) 311, galīgā redakcija), pieejams šādā tīmekļvietnē:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A52011DC0311>.

⁵⁰ *Agreement on Technical Barriers to Trade of the World Trade Organization (WTO)*. Šis nolīgums ir pieejams šādā tīmekļvietnē:
https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/17-tbt.pdf. Konkrētāk, šī nolīguma 2.4. pantā ir paredzēts: “Where [...] relevant international standards exist [...], Members shall use them, or the relevant parts of them, as a basis for their technical regulations except when such international standards [...] would be an ineffective or inappropriate means for the fulfilment of the legitimate objectives pursued, for instance because of fundamental climatic or geographical factors or fundamental technological problems.” Šajā ziņā skat. arī Mattli, W., un Büthe, T., “Setting International Standards: Technological Rationality or Primacy of Power?”, *World Politics*, 56. sējums, Nr. 1, 2003, 2. lpp.

78. To papildina fakts, ka plašākā nozīmē likumdevējs standartizāciju uztver kā stratēģisku instrumentu⁵¹, kas ļauj atbalstīt Savienības tiesību aktus un politiku⁵².

79. Lai gan standarti tradicionāli ir raksturoti kā zināšanu kodifikācijas veids, ko veic profesionāļi un kas tiek veikts profesionāļiem⁵³, tie ir būtiski iekšējā tirgus attīstībai. Tie arī ir atzīti par tādiem, kam ir pieaugoša nozīme starptautiskajā tirdzniecībā⁵⁴. Papildus to būtiskajām ekonomiskajām priekšrocībām (tostarp uzņēmumu konkurētspējas⁵⁵ un tirdzniecības veicināšanas jomā⁵⁶) tie ir izplatīti ikdienas dzīvē⁵⁷, kā arī daudzās politikas jomās⁵⁸.

80. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu – tas, ka Savienības iestādes nav paredzējušas labvēlīgākus piekļuves nosacījumus ISO standartu saturam par tiem, kurus jau ir noteikusi ISO (un dažas valsts standartizācijas iestādes), ir pamatots ar nepieciešamību šai organizācijai un šīm iestādēm finansēt savu standartu un darbību izstrādi, *no vienas puses*, un šo standartu nozīmīgumu Savienības tiesību aktos, *no otras puses*. Tomēr man atliek pārbaudīt, vai slogs, ko šie tarifi rada pilsonim, rada nesamērīgu kaitējumu viņa iespējai iepazīties ar to saturu.

b) Par nesamērīga šķēršļa sabiedrības iespējai piekļūt attiecīgo ISO standartu saturam neesamību

81. Šajā ziņā *vispirms* atgādināšu, ka ikviens Savienības pilsonis var piekļūt ISO izstrādāto standartu saturam. Vienīgais šķērslis šai piekļuvei ir finansiāls, jo šīs organizācijas sniegtā satura nodrošināšana ir pakļauta nosacījumam samaksāt tās noteiktās piekļuves tiesības.

82. *Turpinājumā*, manuprāt, it īpaši ir jāuzsver šādi apstākļi.

83. *Pirmkārt*, slogs pilsonim ir jālidzsvaro ar Savienības likumdevēja interesēm nodrošināt efektīvu un lietderīgu standartizācijas sistēmu, kas ne tikai nodrošina elastīgu un pārredzamu pamatu, bet ir arī finansiāli dzīvotspējīga⁵⁹.

⁵¹ Skat. Regulas Nr. 1025/2012 9. apsvērumu.

⁵² Skat. Regulas Nr. 1025/2012 25. apsvērumu. Konkrētāk, attiecībā uz starptautiskajiem standartiem norādišu, ka Padome ir uzstājusi uz nepieciešamību Savienībā veicināt šo standartu izmantošanu (šajā ziņā skat. Padomes 1999. gada 28. oktobra Rezolūciju par standartizācijas lomu Eiropā (OV 2000, C 141, 1. lpp.)).

⁵³ Skat. Brunet, A., “Le paradoxe de la normalisation: une activité d’intérêt général mise en œuvre par les parties intéressées”, *La normalisation en France et dans l’Union européenne: une activité privée au service de l’intérêt général?*, Presses universitaires d’Aix-Marseille, Éksanprovansa, 2012, 51. lpp.

⁵⁴ Skat. Regulas Nr. 1025/2012 6. apsvērumu. Skat. arī Medzmariashvili, M., minēts iepriekš, 18. lpp.

⁵⁵ Skat. Regulas Nr. 1025/2012 20. apsvērumu.

⁵⁶ Komisija uzskata, ka standarti tostarp ietver izmaksu samazinājumus, kas galvenokārt rodas no “apjomradit[iem] izmaksu samazinājum[iem] vai ietaupijum[iem], iespēj[as] paredzēt tehniskās prasības, transakcijas izmaksu samazinājum[a] un iespēj[as] novērtēt standartizētos komponentus” (skat. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai “Eiropas standartu stratēģisks redzējums: virzības mērķis – līdz 2020. gadam sekmēt un paātrināt ilgtspējīgu Eiropas ekonomikas izaugsmi”, 2011. gada 1. jūnijs, COM(2011) 311, galīgā redakcija, 6. lpp.).

⁵⁷ “Standards are ubiquitous in our daily life. We encounter hundreds of standards as we go about our day [...]. As such, it is difficult to imagine what the world would look like without standards; nothing would fit, and life would be fraught with danger” (Medzmariashvili, M., minēts iepriekš, 53. lpp.).

⁵⁸ Skat. Regulas Nr. 1025/2012 19. un 22. apsvērumu, no kura izriet, ka “standarti var palīdzēt [...] risināt tādas samilzušas sabiedrības problēmas” kā klimata pārmaiņas, ilgtspējīga resursu izmantošana, inovācija, iedzīvotāju novecošana, personu ar invaliditāti integrācija, patērētāju aizsardzība, darba ņēmēju drošība un darba apstākļi vai arī pilsoņu labklājība.

⁵⁹ Skat. Regulas Nr. 1025/2012 9. apsvērumu.

84. Šajā ziņā precizēšu – tas, ka standartus izstrādā privātas organizācijas (piemēram, *ISO*), rada priekšrocības, uz kurām Savienības likumdevējs, atsaucoties uz šiem standartiem regulās un direktīvās, ir nolēmis balstīt savu likumdošanas metodi. To vidū ir to augstās ekspertīzes pakāpe, spēja ātri pielāgoties jaunajām tehniska rakstura problēmām un to procedūru elastīgums, kas tostarp ļauj piedalīties privātiem tirgus dalībniekiem⁶⁰.

85. *Otrkārt*, šis slogs ir jālīdzsvaro arī ar profesionāļu interesēm, lai Savienības likumdevējs neatteiktos no šo standartu izmantošanas to maksas rakstura dēļ. Šajā ziņā Komisija uzsver – tā kā ir zināms, ka attiecīgā tirgus dalībnieki ir pārstāvēti standartizācijas organizācijās⁶¹, šo pēdējo interesēs ir arī tas, ka Savienības tiesību aktos ir izmantoti šo privāto tiesību subjektu izstrādātie standarti un ka tajos pašos netiek definētas šīs tehniskās specifikācijas.

86. Tomēr profesionāļu interese, manuprāt, ir mazāk nozīmīga tādā lietā kā pamatlieta, jo attiecīgie standarti skar jomas, konkrētāk, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības jomas, kurās, kā esmu to norādījis šo secinājumu 31. punktā, pilsoņi vēl jo vairāk var mēģināt izmantot savas tiesības. Šajā gadījumā, manuprāt, Savienības iestādēm it īpaši ir jānodrošina, lai pilsoņiem būtu pēc iespējas plašāka piekļuve šo standartu saturam.

87. *Treškārt*, šajā ziņā man jāpiebilst, ka, lai gan tostarp no Regulas Nr. 1025/2012 6. panta 1. punkta izriet, ka Savienības likumdevējs nav paredzējis, ka piekļuve standartiem (plašā nozīmē) automātiski būtu bezmaksas, tomēr valstu standartizācijas iestādēm saskaņā ar šo tiesību normu ir pienākums veicināt un atvieglot šo piekļuvi maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU)⁶². Tādējādi minētā tiesību norma jau pati par sevi atspoguļo taisnīga līdzsvara meklēšanu starp rūpēm padarīt minēto piekļuvi pēc iespējas vienkāršāku un tā fakta atzīšanu, ka standartu maksas raksturs joprojām ir būtiska Savienības standartizācijas sistēmas sastāvdaļa.

88. Lai gan šie pienākumi nav skaidri paplašināti tā, lai atvieglotu sabiedrības piekļuvi plašā nozīmē, man šķiet, ka praksē tas tā var būt⁶³. Konkrētāk, tas, ka *ISO* standartu, uz kuriem ir atsauce Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, saturs *ISO* ir pieejams tikai par samaksu, nenozīmē, ka nav iespējams ar tiem iepazīties bez maksas, izmantojot citus līdzekļus.

89. Šajā sakarā Parlaments un *VSK* pamatoti norāda, ka šajā gadījumā Nīderlandes standartizācijas iestāde ļauj bez maksas iepazīties ar attiecīgo *ISO* standartu saturu⁶⁴. Šāda iespēja ir paredzēta arī citās valstu standartizācijas organizācijās⁶⁵.

⁶⁰ Skat. Medzmariashvili, M., minēts iepriekš, 21. lpp.

⁶¹ Atbilstoši *ISO* vietnei tajā ietvertie standarti “balstās uz ekspertu zināšanām to izraudzītajā jomā [...] – neatkarīgi no tā, vai runa ir par ražotājiem, izplatītājiem, pircējiem, lietotājiem, profesionālajām apvienībām, patērētājiem vai regulatīvajām iestādēm” (avots: <https://www.iso.org/fr/standards.html>).

⁶² Tostarp – bez maksas darot pieejamus kopsavilkumus savā tīmekļvietnē, piemērojot īpašas likmes standartu pieejamībai un nodrošinot standartu paketes par pazeminātiem tarifiem (skat. šīs regulas 6. panta 1. punkta e) un f) apakšpunktu).

⁶³ Turklāt tieši šādi tiek mudinātas rīkoties valstu standartizācijas organizācijas. Šajā ziņā man jānorāda, ka Zaļajā grāmatā attiecībā uz Eiropas standartizācijas attīstību: pasākumi ātrākai tehnoloģiju integrācijai Eiropā, 1990. gada 8. oktobris (COM(90) 456, galīgā redakcija, 51. lpp. (OV 1991, C 20, 1. lpp.)), Komisija uzsvēra, ka standartos ietvertajām tehniskajām specifikācijām *principā* ir jābūt pieejamām sabiedrībai.

⁶⁴ Šī iestāde ir *Nederlands Normalisatie Instituut (NEN)*. Jāpiebilst, ka to turklāt pamatoti norāda Parlaments, ka aplūkotie *ISO* standarti tika transponēti *NEN-ISO* standartos (proti, konkrētāk, *NEN-ISO* standartos 4387, 10315, 8454 un 8243) un ir aplūkojami tieši un bez maksas *NEN* juridiskajā adresē. No šīs iestādes tīmekļvietnes (pieejama šādā adresē: <https://www.nen.nl/en/contact-en>) izriet: “If you do not want to purchase a standard, but just want to examine a specific standard, you can do so at NEN in Delft. You can examine all the standards there, but you cannot store them or copy any contents of the standards.”

⁶⁵ Savos apsvērumos *VSK*, piemēram, uzsver, ka aplūkotie *ISO* standarti, sarunājot tikšanos, ir bez maksas pieejami Vācijas un Īrijas standartizācijas iestādēs (attiecīgi *Deutsches Institut für Normung (DIN)* un *National Standards Authority of Ireland (NSAI)*).

90. *Ceturtkārt un visbeidzot*, summas, kas ir jāiztērē Savienības pilsoņiem⁶⁶, kuri vēlas piekļūt šo standartu saturam un iesniedz pieprasījumu ISO vai valsts standartizācijas struktūrām, manuprāt, *katrā ziņā* nav pārmērīgas⁶⁷.

91. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka princips par brīvu piekļuvi tiesību akta saturam neprasa nedz *absolūti* garantēt tiešu un bezmaksas piekļuvi ISO standartiem, kas minēti Direktīvas 2014/40 4. panta 1. punktā, nedz arī, lai tie tiktu publicēti *Oficiālajā Vēstnesī*. Piekļuves nosacījumi šiem standartiem nesamērīgi nekavē sabiedrības iespēju ar tiem iepazīties un atspoguļo *taisnīgu līdzsvaru* starp šī principa prasībām, no vienas puses, un dažādām iesaistītajām interesēm, no otras puses.

92. Nobeigumā piebildešu, ka Nīderlandes standartizācijas organizācijas īstenotā *bezmaksas iepazīšanās* politika (no kuras turklāt izriet, ka, pieņemot, ka prasītāji pamatlietā to ir lūguši, tie varēja bez maksas iepazīties ar šo pašu standartu saturu)⁶⁸, man šķiet absolūti apsveicama⁶⁹, vēl jo vairāk tāpēc, ka tā neatņem valstu standartizācijas organizācijām iespēju pārdot ISO standartus tiem, kuri vēlētos tos lejupielādēt vai saņemt to kopijas. Manuprāt, šī politika būtu cik vien iespējams jāpaplašina vai pat Savienības likumdevējam jāatbalsta ar formālu lēmumu, kura mērķis būtu papildināt ar Regulas Nr. 1025/2012 6. panta 1. punktu ieviestās garantijas.

V. Secinājumi

93. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *rechtbank Rotterdam* (Roterdamas tiesa, Nīderlande) uzdoto pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Nosacījumi par piekļuvi ISO standartiem, kas minēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2014/40/ES (2014. gada 3. aprīlis) par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz tabakas un saistīto izstrādājumu ražošanu, noformēšanu un pārdošanu un ar ko atceļ Direktīvu 2001/37/EK 4. panta 1. punktā, nepārkāpj nedz LESD 297. panta 1. punkta trešo daļu, nedz principu par brīvu piekļuvi tiesību akta saturam, kas ir šīs tiesību normas pamatā.

⁶⁶ Atbilstoši ISO tīmekļvietnei norādītās cenas ir šādas: 118 Šveices franki (CHF) par ISO standartu 4387 un 58 CHF par ISO standartiem 10315, 8454 un 8243.

⁶⁷ Neizslēdzu, ka citos gadījumos standartu cenas, it īpaši, ja ir jāapkopo to ievērojams skaits, var radīt šķērslī pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem (šajā ziņā skat. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Eiropas standartu stratēģisks redzējums: virzības mērķis – līdz 2020. gadam sekmēt un paātrināt ilgtspējīgu Eiropas ekonomikas izaugsmi", COM(2011) 311, galīgā redakcija).

⁶⁸ Kā esmu norādījis šo secinājumu 72. punktā, ir acīmredzams, ka prasītājiem pamatlietā ir bijusi piekļuve šim saturam (pat ja šīs tiesvedības laikā netika precizēts, kādā veidā).

⁶⁹ Kā saprotu, šī pieeja ir balstīta uz to, ka, lai kompensētu šīs piekļuves bezmaksas piešķiršanu, Nīderlandes valdība maksā atlīdzību *NEN*, lai nodrošinātu šīs iestādes finansiālo *dzīvotspēju*. Piebildešu, ka vismaz attiecībā uz Eiropas standartiem (t.i., Eiropas standartizācijas organizāciju pieņemtajiem standartiem) Savienības likumdevējs ir skaidri noteicis, ka viens no to mērķiem ir nodrošināt *taisnīgu un pārskatāmu* piekļuvi visiem tirgus dalībniekiem visā Savienībā, it īpaši gadījumos, kad to izmantošana ļauj ievērot attiecīgos Savienības tiesību aktus (skat. Regulas Nr. 1025/2012 43. apsvērumu).